

УДК 811.111

THE CONTRASTIVE ANALYSIS OF ENGLISH AND UKRAINIAN NOMINATIVE SENTENCES

КОНТРАСТИВНИЙ АНАЛІЗ НОМІНАТИВНИХ РЕЧЕНЬ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Chuzhba V. V. / Чужба В. В.*student / студентка***Sitko A.V. / Сітко А.В.***s.ph.s., as.prof. / к.ф. н., доцент*

ORCID: 0000-0003-0071-038X

*National Aviation University, Kyiv, Liubomyra Huzara ave., 1, 03058**Національний авіаційний університет, Київ, проспект Любомира Гузара, 1, 03058*

Анотація. В роботі розглядається граматична структура, семантика та функціонування номінативних речень англійської та української мов, а також визначається їх специфіка риси англійських номінативних речень у порівнянні з українськими.

Ключові слова: номінативні речення, односкладні речення, іменник, підмет, семантика, лінгвістика.

Abstract. The article sets out to provide the comprehensive description of the grammatical structure, semantics and functioning of English and Ukrainian nominative sentences. The research identifies the specificity of English nominative sentences compared to Ukrainian.

Key words: nominative sentences, one-member sentences, noun, subject, semantics, linguistics.

Вступ.

Пріоритетом сучасної лінгвістичної науки є комплексний, багатоаспектний підхід до вивчення мовних одиниць. Кожній мові характерні свої особливі засоби вираження думки, до яких відносять різного роду граматичні конструкції та звороти. Останніми десятиріччями у мовознавстві спостерігається перенесення акцентів у дослідницьких інтересах з вивчення мови як внутрішньої системи, в якій усе взаємопов'язане на вивчення мови-мовлення як діяльності або як дії [5]. В рамках порівняльного лінгвістичного аналізу між мовами важливим є вирішення питання про те, як проявляються розбіжності при реалізації номінативних пропозицій. З цього погляду цікаво поглянути на проблему зіставного синтаксису в англійської та української мов, що мають різні типологічні особливості. Активно вивчається з цих позицій просте речення.

З двох порівняннюваних мов українська найбільш багата односкладними

номінативними реченнями. Відтак, це питання було предметом уваги багатьох вчених, які представляють різні лінгвістичні школи. Особлива увага була приділена цьому типу речень у загальних та спеціальних роботах Н. Мартянової, П. Дудика, З. Коцюби, І. Кучеренка, О. Пономаріва, Л. Стовбур та інших. Проте, аналіз теоретичних праць підтвердив недостатню увагу науковців дослідженню саме зіставного аналізу структурної семантики номінативних речень англійської та української мов. Відтак, *мету* розвідки вбачаємо у визначенні структурно-семантичних особливостей номінативних речень англійської та української мов.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Сучасна синтаксична наука вирізняється лінгвістичними дослідженнями не лише речення як цілісного утворення, але й окремих синтаксичних одиниць, притаманних тій чи іншій мові та ін., які відображають своєрідність поверхневої репрезентації глибинних пропозиційних структур. Завдання таких досліджень, як справедливо стверджує І. Карамішева, полягає в комплексному вивченні синтаксичних одиниць з позицій аналізу їхньої форми, змісту та функціонування [3]. Як відомо, англійська та українська мови є прикладами двох різних типів мов – аналітичної та синтетичної. Показово, що в мовах з аналітичною будовою логіка мислення носія найяскравіше виявляється в зовнішньому оформленні висловлювань, у граматичному навантаженні окремих елементів, що створюють цілісну панораму повідомлення. При цьому у синтетичних мовах, навпаки, логіка найчастіше виявляється у внутрішньому зв'язку в слові [4, с. 136].

Номінативні (називні) речення (НР) – це односкладні речення з головним членом речення – підметом, у яких констатується існування явищ чи предметів.

Головний член номінативних речень виражений іменником у називному відмінку. Проте, як стверджує А.П. Загнітко, граматичний чинник важливий саме для формування номінативного речення. У створенні таких структур не останню роль відіграє семантична природа імені, оскільки «номінативне речення лексично обмежена словами, здатними передавати значення

буттєвості» [1].

Традиційно НР визначаються як односкладні конструкції, що виражають значення сьогодення, реальної модальності і допускають поширення предикативного ядра присубстантивними другорядними членами.

Класифікація односкладних НР за характером лексичного наповнення ядерного компонента дозволяє виділити: предметно-просторові односкладні НР, до яких належать конструкції, що стверджують існування просторових фрагментів світу. За характером співвідносності з первинною моделлю номінативних пропозицій просторові конструкції можуть спиратися на конситуацію, можуть позначати місце простір, наприклад.: *He sees such a panorama - there is a night-table with a punch of flowers on it. – Дивиться, а перед ним така панорама: тумбочка, на тумбочці квіти.*

Суб'єктні події включають дії, що мають свого продуцента стану якості. Залежно від мовного способу подання суб'єкта події, суб'єктні односкладові номінативні речення бувають означено-суб'єктними, неозначено-суб'єктними, безсуб'єктними. Наприклад: *Доросла людина. Mature man, an aged man.*

Серед ситуаційних конструкцій виділяються:

1) односкладне НР дії .Тут можна виділити конструкції зі значенням процесу дії (*Studying at school. Навчання в школі*), організованої дії (*The same. Те саме свято*), результату дії (*Coming back home. Повернення із роботи*).

2) Односкладне НР стану, наприклад: *Прапори. Плакати. Музика. Banners. Slogans. Music.*). Більшість односкладових номінативних речень зі значенням стану позначають стан природи або навколишнього середовища: *What a wonderful sight!*

3) Односкладне НР ознаки, наприклад: *Темні низькі хмари. Low heavy clouds*). До таких речень зі значенням ознаки відносяться також конструкції, що повідомляють про фазову або кількісну характеристику об'єктів: *The tenth form. Десятий клас.*

4) Темпоральні односкладні НР, наприклад: *Осінній день. Autumn day.* Темпоральні НР констатують часові параметри описуваної в тексті події:

Morning. Ранок. Як і просторові речення, темпоральні односкладові номінативні речення – конструкції подвійної природи.

5) Квантитативні односкладні НР (*Одинадцять липня. The eleventh of July*) [2].

Вперше на квантитативні речення (від лат. *quantitas* - кількісний) звернув увагу О.О. Шахматов, який розглядав їх як кількісно-іменні односкладні безприсудково-підметові речення. Головний член у них становить поєднання числівника (або іншого компонента з кількісним значенням) з родовим відмінком іменника у формі однини чи множини. Такі сполучення синтаксично нерозкладні. Відтак, базовим значенням номінативних речень обох порівнюваних мов є буттєвість.

Висновки.

Були розглянуті різні види номінативних речень. Основні структурно-семантичні та функціональні характеристики номінативних речень є спільними для обох порівнянних мов.

Отже, номінативні речення української та англійської мов характеризуються своєрідністю порівняно не тільки з двоскладними, але і з односкладними різних дієлівних типів. Основна ознака називних речень у порівнюваних мовах - фрагментарність і одночасно велика ємність вираженого змісту.

Номінативні речення поєднують семантично різні типи речень в українській англійській мовах. Крім того, у зіставлюваних мовах вони виконують своєрідну прагматичну роль, викликаючи певний інтерес, привабливість та напругу.

Література:

1. Загнітко А. П. Теорія сучасного синтаксису : монографія. Київ, 2006. С. 378.
2. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов: навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2003. С. 464.

3. Кармишева І. Д. Структурні та функціональні особливості предикації в сучасній англійській мові. К.: Київ. нац. лінгв. ун-т, 2005. 19 с.

4. Сітко А.В., Струк І.В., Єнчева Г.Г. Контрастивний аналіз синтаксичної структури англійської, української та китайської мов. *Китаєзнавчі студії*, 2021. № 2. С. 136-147.

5. Сітко А.В. Проблема відтворення граматичної семантики інтерогативів засобами цільової мови *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*: зб. наук. праць [ред. Н.М. Корбозерова]. К.: Логос, 2012 (22). С. 267-274.

Стаття відправлена: 15.11.2022 р.

© Чужба В.В., Сітко А.В.